

FREMTIDENS EUROPA – HVORHEN? HVORDAN?

EUROPA-NÆVNET INVITERER TIL KONFERENCE 19. SEPTEMBER 2017

VELKOMMEN OG INTRO TIL DAGEN v. Anne-Marie Meldgaard, formand for Europa-Nævnet

Europa-Nævnets formand bød velkommen og pointerede, at konferencen, der holdes hvert år, er en god lejlighed til at udveksle erfaringer og danne netværk og partnerskaber om kampagner og aktiviteter. Hun påpegede, at vi i dag står med et europæisk samarbejde, som berører alle dele af vore samfund, men som flere og flere nu stiller spørgsmålstejn ved. Samtidig med at globaliseringen bliver stærkere ser vi tydeligere gevinsterne, men også ulemperne ved det internationale samarbejde er blevet tydeligere. Der er klare interessekonflikter mellem dem, der vinder og dem, der taber. Derfor er der kommet en modbølge af nationalisme. Anne-Marie Meldgaard slog fast, at det bl.a. derfor er vigtigt med oplysning og debat i hele landet – også uden for de store byer.

BEHOV FOR REFORMER, LEDERSKAB OG FOLKELIG FORANKRING - OG MEDIERNES ROLLE I PROCESSEN v. Lisbeth Knudsen, chefredaktør og direktør, Mandag Morgen

Lisbeth Knudsen havde kaldt sit oplæg for "Ny ilt til debatten om den europæiske idé". Men hvor skal iltten komme fra? Dem, der debatterer EU er i et ekkokammer. Politikere, meningsdannere, befolkningen og medierne skal på ny involveres i debatten og så skal vi stoppe med at tale om "projektet EU". Europa er en del af os selv. Det er ikke et projekt - eller i så fald "Det herreløse projekt".

EU kan sammenlignes med en hospitalsindlæggelse. Er EU på intensivafdelingen? Det er Brexit, ekstremister, populistiske og manglende folkelig tro på projektet et udtryk for. Ligesom de udfordrede europæiske værdier og Europas position på den globale scene.

På opvågningsstuen kan vi dog konstatere, at Brexit ikke har fået en dominoeffekt og at populismen ikke vinder alligevel. Men alt er ikke gået godt: Vi har en migrantkrise, en mistillid til globalisering og et skred i værdierne.

I DK er vi blevet mere EU positive i 2017 – andelen er steget fra 32 til 42 procent på et halvt år, viser Eurobarometer. Også mere positiv end EU-befolkningen, hvor 40 % er positive, mens 21 % er negative. I DK er kun 17 % negative.

Hvad har bragt Europa mere sammen?:

- Fredens projekt, hvor 47 % mener at EU har spillet en vigtig rolle
- Værdiprojektet, som er udfordret af terror og migrationskrisen, demokratiske rettigheder og ytringsfriheden
- Det fælles marked projektet, som fungerer, men er meget kompliceret og hvor social dumping er en anstødssten ligesom bureaukratiet og den langsommelige udvikling
- Det økonomiske velstandsprojekt, hvor man tværtimod kan konstatere, at uligheden er vokset, ungdomsarbejdsløsheden er 18 % og vi har mange flere ældre end resten af verden
- Det globale projekt, hvor vi også kan konstatere, at Europa sakker agterud, befolkningstallet falder, vi mangler store globale virksomheder og kompetencer
- Det folkelige projekt – EU bliver aldrig folkelig eller elsket. Dertil er det for fjernt og bureaukratisk med 27 lande.

Men vi har brug for den folkelige debat, som ikke eksisterer i dag, og vi kender i øvrigt heller ikke debatten i de øvrige europæiske lande. Det er ikke nemt at kommunikere om strukturer, institutioner, samarbejdsområder og ikke mindst lovgivningsprocesserne. Når politikere begynder at tale om EU på tv, går folk ud og laver kaffe og erhvervsorganisationerne er også bekymrede for at rejse den kedelige debat. I DK har vi et pragmatisk men uengageret forhold til EU. Der er mangel på ejerskab af at være en del af Europa.

Der mangler en kritisk offentlighed, hvor projektet kan diskuteres og en pågående, kritisk presse, der ikke kun fokuserer på processer og uenigheder men også på løsninger og på at genopfinde EU til en ny tid.

Der findes kun en svag indsigt i systemet og hvordan tingene forberedes til lovgivning er sort for de fleste. Danske MEP'er er langt nede på listen over indflydelse og det er et problem, at det er uklart for danskerne, hvilken indflydelse MEP'erne har. Kommissionen, domstolen og Centralbanken anses for at have stor magt, mens Det Europæiske Råd, Ministerrådet og Parlamentet har ringe magt. Politikerne må vise følelser og engagement, så vi ser andre sider end den bureaukratiske.

Aviserne ved, at EU artiklerne bliver mindst læst, så medierne har ekstremt fokus på processer og konflikter, på tabere og vindere og på at fremstille EU som problemet og ikke som løsningen. Derfor vises ofte de "skyldige bygninger" i Bruxelles i stedet for mennesker. Politikerne bidrager til den fremstilling og til distancen i retorikken omkring EU.

Lisbeth Knudsen opfordrede til at finde afløseren for "fredens projekt" og genopfinde EU's værdier.

Deltagerne i konferencen skal være med til at sætte en ny dagsorden, for det skal komme nedfra. Europa-Nævnet har en fantastisk mulighed for at støtte sådanne projekter. Nævnet kan gå mere i front og civilsamfundet må træde i karakter.

I den efterfølgende diskussion blev der stillet spørgsmål ved, om det er muligt at finde løsninger eller en fælles vision, når vi er så uenige. Men det er jo netop demokratiets idé, at vi skal diskutere uenighederne og finde løsninger. Hvis der skal skabes store forandringer skal civilsamfundet inddrages i diskussionen – gerne i en Europæisk offentlighed. Desværre er der ingen europæiske medier. Måske kunne vi i Norden gå sammen om et projekt som redefinerer EU's værdi.

KULTURMINISTEREN Mette Bock

Ministeren opfordrede til at løfte blikket og tage den historiske brille på. Efter 2. verdenskrig lå Europa i ruiner, men det lykkedes at få truffet politiske beslutninger, bygge institutioner op og få Europa på fode igen. Det er gået både op og ned. Højdepunktet var i 1989, hvor muren faldt – det viste, at vi kan, hvad vi vil. Og nu står vi igen på en brændende platform, hvor vi svigter, hvis vi står på hver sin side og råber af hinanden. Hvad er virkeligheden? Hvad er kritisk? Hvad er der at samarbejde om? Vores demokratier er blevet dovne og tilbagelæned, så civilsamfundet må skubbe på og diskutere de nødvendige reformer af EU. Hvis civilsamfundet har visionen, skal politikerne nok være redskabet.

Vi skal tage alvorligt, at mange mener, at det europæiske samarbejde er gået for vidt, og at vi har mistet indflydelse på vores hverdag. Vi må gentænke den oprindelige idé om fred, frihed og frihandel. Vi har behov for overskuelige idéer. Vi har også behov for troværdige diskussioner – ikke kun skåltaler, hvor vi respektfuldt diskuterer jordnært og accepterer, at der er kritikpunkter, der kræver reformer. Nævnet har en særlig opgave her.

Debatten har foregået i reservater. Få debatterne ud overalt i landet. Vi lever i en digital tid, men der er en stigende sult efter det fysiske møde. Medierne er oplagte samarbejdspartnere, men redaktørerne skal blive bedre til at prioritere relevant EU-dækning.

MEDIERNES PÅVIRKNING OG DANSKERNES HOLDNING v. Medieforsker Mark Blach-Ørsten, professor, Roskilde Universitet og Martin Vinæs Larsen, Ph.d. stipendiat, Statskundskab, Københavns Universitet debatterer pressedækning af EU-stof og påvirkningen af danskerne, deres holdninger og interesse for EU.

Mark Blach-Ørsten påpegede, at mediernes effekt normalt er begrænset, men ved særlige lejligheder, som f.eks. lækagen af bankpapirer fra Luxemburg, kom der, med det grænseoverskridende samarbejde mellem journalisterne, stor fokus på skattelovgivningen i Europa og en stor debat mellem medier, befolkningen og politikerne. Han påpegede desuden at EU-stof ikke behandles journalistisk så godt som andre emner, at EU-stof bliver pligt stof, hvor de mange journalistiske greb, der ellers anvendes for at gøre en historie, interessant og spændende for læserne, ikke bliver anvendt. Han var enig i kulturministerens observation om at der er behov for bedre redaktører, da det er i dette led, at nogen skal insistere på, ikke alene at 'give' plads til en EU-historie, men også sikre, at denne EU-historie har samme kvalitet som andre af de historier, der produceres.

Martin Vinæs Larsen trak frem, at det er svært at påvirke befolkningens holdninger, og at det som minimum kræver, at der fokuseres på det nære. Et eksempel er Europabevægelsens roadtrips på gymnasier, hvor eleverne efterfølgende gav udtryk for større viden og lyst til at stemme. Der er en tydelig sammenhæng mellem megen dækning, f.eks. op til en folkeafstemning, og en større lyst til at tage stilling.

Mark Blach-Ørsten oplyste at redaktører af lokale medier ikke tænker på EU-stof som relevant på lokalt niveau. De glemmer at EU påvirker dagligdagen og mange lokale beslutninger. Martin Vinæs Larsen supplerede, at EU ikke er interessant, hvis det ikke kobles til konkrete forhold. EU er mennesker og interesser – ikke en ting.

Under debatten kom det også frem, at de europæiske medier kun samarbejder ved særlige lejligheder, men at de enkelte journalister arbejder godt sammen i Bruxelles – det samarbejde bør trækkes med "hjem". Alt i alt kunne det konkluderes, at vi og medierne skal turde tale højt om EU for at skabe en bedre samtale – også konkret og lokalt.

INSPIRATION PÅ TVÆRS AF SALEN

Fem projekter var inviteret til at dele erfaringer med hinanden og deltagerne i salen.

Kristine Rishøj Bille, Europabevægelsen fortalte om den fælles satsning mellem organisationen og Venstre om "Vi vil Europa". De kan forskelligt og som græsrodsorganisation kan europabevægelsen frame det folkelige. Målet er at besøge 1001 hjem – diskutere i folks stuer – inden valget i 2019.

Niels Madsen, TV Odense ser Rødt, indledte med at slå fast, at det at behandle EU-stof er det samme som at diskutere politik. Derfor har EU-oplysningsprojekterne været med til at udvikle lokalstationens politiske debatform. Odense ser Rødt følger deres egen mavefølelse og følelse af, hvad der er vigtigt, når de vælger emne og prioriterer stof. Der er et begrænset publikum til lokal-TV, men Facebook kommentarer har ofte vist om udsendelsen har ramt noget vigtigt.

Povl Christian Henningsen har eksperimenteret med nye formidlingsmetoder gennem historiefortælling. Han inviterede forskellige folk han mødte i Odder til sønderjysk kaffebord for at fortælle deres egen historie og være med til at sætte historien ind i en større Europæisk sammenhæng. Fortællinger skal styres stramt. Der var 8 borde med 6 deltagere og en moderator. Eksperimentet kan nemt skaleres eller gentages.

Jesper Viig Tholstrup fra Europæisk Ungdom Nordjylland tog udgangspunkt i projektet Europacafé, hvor man også får lidt at spise foruden oplæg og debat. Den største udfordring er den store spredning i deltagernes forhåndskundskab. Foreningen har godt tag i deres medlemmer, der primært er udenlandske studerende. De bidrager med viden fra deres eget land og leverer en frivillige arbejdsindsats i bl.a. en række små, synlige projekter.

Charlotte Otkjær Sørensen fra Mariager Fjords Ungdomsskole, har deltaget i skolens ung-til ung formidling af EU-stof og er nu med til at gennemføre undervisningsforløbene. Der samarbejdes med 2 andre ungdomsskoler og hver bidrager med et seminar. Deltagerne skal siden undervise unge i folkeskolen. Et godt råd er, når man gennemfører et forløb er at være parat og svare øjeblikkelig på henvendelser.

FREMTIDENS EU – OG VEJEN DERHEN v. tidligere minister og EU-kommissær Connie Hedegaard

Connie Hedegaard var blevet anmodet om at give sit bud på hvor EU bevæger sig hen. Oplægget havde hun struktureret i fire afsnit:

- De nuværende risici,
- Hvad hun tror ikke vil ske,
- Hvad hun tror, der vil ske,
- Hendes håb for fremtiden.

Med hensyn til de aktuelle risici fremhævede Connie Hedegaard, at Brexit er et wake up call, som bl.a. viser, at det går ikke at beskyldte EU for alle dårligheder. Polen og Ungarn viser at nationalismen igen kan tage overhånd og sammen med Ukraine anes andre scenarier, hvor freden ikke kan tages for givet. Trumps forhold til Kina og tilbagetrækning fra EU får også betydning.

Der kan være et dilemma mellem den langsigtede vision om hvor vi vil hen og hvordan man så kommer derhen. Vi skal især passe på ikke at forcere en ideologisk tilgang til forandringer, for så risikerer processen at gå i stå. Det er også en risiko at splitte os op og få et Europa i to hastigheder. Pas desuden på alt for meget fokus på institutionerne.

Connie Hedegaard tror ikke på, at vi får et Europa i to hastigheder, heller ikke at vi får en social union inden for de næste 10 år – dertil er der for store forskelligheder. Hun tror desuden ikke, at vi får en fælles skattepolitik, måske nok en koordineret skat, men næppe en fælles finansminister. Endelig tror hun ikke på, at EU går videre med Tyrkiet, som medlem.

Derimod tror Connie Hedegaard, at pendulet er ved at svinge tilbage efter en periode med stigende EU skepsis. Hun ser tendens til mindre EU skepsis, med mere fokus på praktiske resultater. Det er i den sammenhæng nødvendigt med større tilbageholdenhed med de såkaldte topmøde-løfter, hvor man må afholde sig fra at foreslå tiltag, hvor EU ikke har instrumenterne, f.eks. ungdomsjobgaranti.

Connie Hedegaard tror også, at budgettet vil blive brugt mere strategisk og fælleskabsorienteret, f.eks. pulje kræfterne innovationsmæssigt.

Vi får også flere handelsaftaler og vi vil se mere udenrigspolitisk fodslav. Vi får næppe en fælles hær, men derimod fælles brug af materiel m.v. Vi vil også se en fælles energiunion, der er grænseoverskridende og bygger på klimasamarbejde, herunder vil der komme fokus på en anden slags vækst, der er mere klimavenlig. Vi vil sandsynligvis også se en finansiel transaktionskat.

Connie Hedegaard tror på, at der i fremtiden vil blive slået hårdt ned på medlemsstater, som ikke efterkommer de fælles grundsatser/værdier (Polen, Ungarn) samt at vi bliver mindre naive i Europa, hvor vi

f.eks. har solgt ud af arvesølvet til Kina under finanskrisen. Endelig vil det være sidste gang der vælges svage ledere, der ikke kan kommunikere ordentligt med befolkningen.

Connie Hedegaard håber på et fornyet fokus, hvor Europa ikke kun handler om økonomi. Hun håber, at vi bliver dygtigere til at bruge de nye digitale muligheder for dialog mellem mennesker i Europa, især med og mellem de unge, at medierne bliver bedre til at dække EU-stof og at EU bliver bedre til at sælge sine sejre. Desuden bør de nationale politikere blive bedre til at tage ansvar og del i kommunikationen, da kommissærerne i EU kan ikke gøre det alene.

I den efterfølgende diskussion fremhævede Connie Hedegaard at vi må undlade at tage monsterstore skridt, som befolkningerne ikke ønsker, men at der er behov for en helt ny fortælling om EU som nyt omdrejningspunkt. Problemet er, at vi ikke ved, hvad vi vil, fordi vi tror, at vi ved for lidt. Den danske befolkning er imidlertid den mest vidende i Europa, selvom politikerne fravælger at tale om EU.